

ТРАНСФЕРТНА МОДЕЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ БАНКУ

А.А. Волицька, АКБ "Укрсоцбанк"

Фахівці НБУ у 2004 році підготували ряд документів, які безпосередньо стосуються саме процесів управління валютними ризиками, зокрема "Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України", що розроблені з урахуванням кращої світової та вітчизняної практики. Разом з тим останнім часом в економічній літературі багато уваги приділяється системам побудови управлінського обліку, елементом якого безпосередньо є трансфертне ціноутворення. Українські економісти-практики К. Жидко, Д. Гладких, І. Корнійчук, Ю. Овдій присвятили свої праці питанням казначейських функцій в управлінні активами та пасивами банку, трансфертному ціноутворенню та бюджетуванню на основі трансфертного перерозподілу ресурсів. У працях Ф.Р. Гаджиєва, С.Е. Півоварова, А.В. Петрова, І.А. Заріпова, Д.Ю. Піскулова, українських економістів: О.В. Васюренка, О.Я. Береславської, В.А. Ющенко, В.І. Міщенко, Л.О. Примостки, О.А. Кириченка, С. Кирилюка, Н. Литвин висвітлені різнобічні погляди на типологію банківських ризиків як факторів впливу на валютну позицію та надане теоретичне обґрунтування сутності ризику втрат від коливань курсів валют.

У світовій та вітчизняній практиці банки є одними з головних учасників валютного ринку, де їх діяльність складається з управління активами та пасивами в іноземній валюті, а, отже, пов'язана з валютним ризиком (елементом ринкового ризику), що виникає у зв'язку з використанням різних валют під час здійснення банківських операцій. Елемент валютного ризику для банку сконцентровано у співвідношенні активів та пасивів, позабалансових вимог та зобов'язань в іноземній валюті. А, отже, банки здійснюють управління валютними ризиками через управління валютною позицією.

З огляду на це, розглянемо особливості застосування трансфертної моделі як інструмента управління валютним ризиком (валютною позицією) банку, що застосовують провідні фінансові установи світу.

Управління валютною структурою балансу (натуральне управління) валютним ризиком має базуватися на централізованій трансфертній моделі. Класична західна модель трансфертного ціноутворення передбачає акумуляцію ризиків на одному підрозділі банку, який, зокрема, виконує функцію регулювання у фінансову менеджменті, – казначействі.

Казначейство виконує роль посередника в управлінні ресурсами та разом з фінансово-аналітичною службою банку та підрозділами ризик-менеджменту забезпечує безперебійну роботу банку на засадах ринкового перерозподілу внутрішньосистемних ресурсів.

Безпосередня операційна діяльність будується за схемою: центри залучення за певною ціною, яка включає їх прямі операційні витрати і необхідну маржу прибутку передають грошові ресурси центрам розміщення, які сплачують за них встановлену ціну, та відповідно розміщують їх за ціною, яка перебиває їх трансфертні витрати та враховує їх маржу прибутку.

Щоденний моніторинг трансферних цін та структурування балансу дозволяє виявляти надлишки ліквідності й вживати оперативних заходів щодо вирівнювання балансу за строками та сумами і максимізувати прибуток банку.

Шляхом оперативного управління надлишковою ліквідністю казначейство банку, за умов диференціації цін на різні строки до погашення ресурси, забезпечує виконання “золотого правила ліквідності”: зобов’язання на вимогу спрямовуються у високоліквідні активи, а строкові активи фінансуються відповідно строковими ресурсами.

Основа ефективності даного підходу полягає у встановленні адекватної вартості ресурсів диференційовано за строками та валютами.

Наявність системи трансфертних цін в банку на основі диференціації за різними валютами забезпечує балансування за строками і сумами активів та зобов’язань в кожній з іноземних валют, які складають валютний кошик банку, а, отже, оптимізує управління валютною позицією банку.

Варто зазначити, що управління валютними позиціями за допомогою моделі трансферного ціноутворення дозволяє оптимізувати процес синтетичного управління валютним (процентним) ризиком на основі централізації функцій регулювання в одному структурному підрозділі банку – казначействі. Казначейство отримує актуальну та повну інформацію щодо структури балансу з врахуванням строків, обсягів та вартості ресурсів і напрямків їх розміщення. Таким чином забезпечується концентрація валютного (процентного) ризику в централізованому фонді ресурсів – казначействі, що відповідно значно підвищує загальну ефективність управління валютним ризиком.